

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด  
เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๑๐

## ศาสนาเป็นทางเดินของทางโลกและธรรม

หลักพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศไว้ เป็นทางเดินของชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรมโดยถูกต้อง ไม่ว่าผู้อยู่ในโลกหรือผู้อยู่ในธรรมะจริง ๆ เช่นนักบวช ถ้าต่างได้ปฏิบัติตนเองตามหลักศาสนาที่พระพุทธเจ้าสั่งสอนไว้แล้ว โลกจะเป็นไปเพื่อความร่มเย็น ธรรมะก็จะเจริญรุ่งเรือง ผู้อยู่ในโลกก็เป็นสุข ผู้อยู่ในธรรมะคือนักบวชที่อยู่ในวัด ปฏิบัติตนโดยถูกต้องก็จะมี ความสงบเย็นใจ ฉะนั้นหลักศาสนาก็คือหลักปกครองด้วยดี ปกครองทั้งตน ปกครองทั้งผู้อื่น ปกครองได้ทั้งโลก ไม่มีสิ่งใดจะเป็นสิ่งขัดแย้งต่อหน้าที่การงานของโลก ขอแต่ให้ปฏิบัติตามหลักธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ตามเพศของตน

เพศที่เป็นนักบวชก็ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหน้าที่ของนักบวช ที่ท่านสอนไว้เพื่อ นักบวชอย่างไรบ้าง ผู้เป็นฆราวาสทั้งหญิงและชาย เด็กและผู้ใหญ่ก็ปฏิบัติตนตามหน้าที่และวัยของตน จะอำนวยความสะดวกไหนในเรื่องความสามารถ โลกจะไม่มี ความวุ่นวายยุ่งเหยิงเกิดขึ้น เพราะหลักธรรมะทุกแห่งทุกมุมไม่ได้สอนโลกให้เกิดความวุ่นวายเสียหายแต่อย่างใด แม้จะวุ่นก็วุ่นเพื่อหน้าที่การงานอันเป็นไปเพื่อความเจริญรุ่งเรือง ของประเทศชาติบ้านเมืองทั้งนั้น ไม่ใช่วุ่นแล้วเกิดความเสียหายขึ้นมาดังที่เป็นกันอยู่ โดยลำดับมา

เฉพะอย่างยิ่งท่านที่เป็นนักบวชโปรดได้สำนึกตัวอยู่เสมอว่า ความเป็นอยู่ของเราทุกด้านอาศัยพระรัตนตรัยคือคุณของพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์เท่านั้น เป็นเครื่องชูชีวิตของเราไว้ในวันหนึ่ง ๆ หากว่าได้ขาดคุณของพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์นี้ไปเสียเท่านั้น ชีวิตจิตใจของเราทุกส่วน ไม่ว่าจะส่วนร่างกายและความเป็นอยู่ภายในจิตจะเป็นไปไม่ตลอด สิ่งที่มาเยียวยารักษาให้มีความเป็นอยู่ด้วยความ สะดวกสบายคือปัจจัยทั้ง ๔ ได้แก่ จีวร คือเครื่องนุ่งห่มทุกประเภท บิณฑบาตอาหารทุกประเภทที่ไม่ผิดจากหลักพระธรรมวินัย เสนาสนะคือที่อยู่อาศัยทุกแห่งทุกหนหรือทุกสิ่ง คิลานเภสัช ยาสำหรับแก้โรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งอาจจะเกิดมีขึ้นในส่วนร่างกายของเรา แต่ละราย ๆ และแต่ละกาล สิ่งทีกล่าวมาทั้งหมดนี้เกิดขึ้นด้วยอำนาจแห่งคุณของพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ทั้งนั้น

เมื่อเราได้อาศัยคุณของพระรัตนตรัยทั้งสามนี้แล้ว และมีความเป็นอยู่ด้วยความสะดวกสบายทางส่วนร่างกาย จิตใจก็ไม่เดือดร้อนเพราะการขาดเงินสิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุ เมื่อเป็นเช่นนั้นเราควรจะสำนึกตัวอยู่เสมอว่าชีวิตจิตใจของเรานี้เป็นอยู่ด้วยพระรัตนตรัยแล้วอย่าลืมตน สิ่งของที่จะเกิดขึ้นมาหรือมีอยู่แล้วมากน้อยอย่าลืมตน อย่าฟุ้งเพื่อเห่อเหิม อย่าฟุ้งเพื่อย อย่าหดหู่เวลาสิ่งที่ตนต้องการขาดตกบกพร่อง หรือหาไม่ได้ตามใจหวัง เรื่องของนักบวชต้องเป็นเรื่องที่ต่างจากฆราวาส ไม่เช่นนั้นไม่ทราบว่าคุณผู้เสาะแสวงหาบุญนั้นจะหาจากท่านผู้ใด ถ้านักบวชไม่เป็นผู้สมาธิเสมอภายในจิตใจและความประพฤติ ให้ตั้งตามหลักของพระธรรมวินัยนั้น

หลักศาสนาทุกบททุกบาทไม่ได้สอนเราให้เป็นคนฟุ้งเพื่อเห่อเหิมลืมตน ไม่ได้สอนให้หดหู่กับสิ่งทั้งหลายที่ได้มาแล้วเสียไป และสิ่งทั้งหลายที่มีมากมีน้อย สอนไม่ให้ลืมตัวทั้งนั้น นั่นเป็นส่วนหนึ่งแห่งเครื่องเยียวยาหรือสิ่งที่มาเกี่ยวข้อง เราผู้เป็นนักบวชซึ่งเป็นนักพิจารณาอยู่ด้วยหลักธรรมของพระพุทธเจ้าแล้ว ต้องวินิจฉัยตนกับสิ่งที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ ผู้ที่พิจารณาอยู่เช่นนี้จะเป็นผู้ไม่ลืมตนง่าย ๆ จะมีมากมีน้อยก็ไม่ลืมตน อดบั้งอิมบั้งก็ไม่ลืมตน ไม่ว่าสิ่งใดจะขาดตกบกพร่อง ไม่ลืมตนไปอย่างง่าย ๆ

แต่ถ้าขาดความสำนึกตัวว่าได้อาศัยคุณของพระรัตนตรัย หรือเป็นตายของเราได้มอบกับพระศาสนาแล้ว จะเป็นผู้ลืมตนได้อย่างง่ายตาย การใช้การสอยทุกอย่างในเครื่องบริหารที่เห็นว่าควรแก่สมณบริภคก็จักฟุ้งเพื่อย สิ่งใดที่ซำรุดทรุดโทรมลงไป ไม่มีความอาลัยและเสียดายที่จะตัดแปลงแก้ไข หรือซ่อมแซมเสียใหม่เพื่อเป็นของใช้ได้ อีกต่อไป เมื่อสิ่งนั้นควรจะใช้ได้อีกเวลาเราซ่อมแซมหรือตัดแปลงเรียบร้อยแล้ว แต่จะเป็นผู้ทอดทิ้งไปเสียโดยลำดับ เห็นว่าไม่เป็นของจำเป็น นี่คือคนลืมตน ลักษณะเช่นนี้ไม่ใช่ลักษณะของผู้ถือหลักธรรมะของพระพุทธเจ้า แต่เป็นผู้ถือผิดโดยเจ้าตัวไม่รู้สึกล

ผู้ที่ถือตามหลักธรรมะของพระพุทธเจ้าจริง ๆ จะเป็นนักประหยัดไม่ลืมตน แต่เป็นนักเสียสละด้วย เพราะอำนาจแห่งความเมตตาเห็นใจของท่านเห็นใจของเรา นักบวชต้องเป็นผู้มีใจเมตตา ถ้าเสียสละในสิ่งที่มี ซึ่งควรจะเสียสละได้เพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น และเป็นนักประหยัด ไม่ฟุ้งเพื่อย ไม่ฟุ้งเพื่อเห่อเหิมไปตามสิ่งที่มีที่เกิดขึ้น จะมากหรือน้อยก็ตาม นี่ละหลักของนักบวชต้องประพฤติตนอย่างนี้เสมอ สิ่งนี้อาศัยอยู่ทุก ๆ อย่างและทุกวัน ซึ่งเป็นสิ่งที่เยียวยาเพื่อให้ความสุขแก่ส่วนร่างกาย ส่วนด้านจิตใจนั้นเป็นขั้นจากหลักธรรมะของเราที่จะบำเพ็ญให้เป็นไปอันหนึ่งต่างหาก หากผู้ใดมีความประมาทเกียจคร้าน ผู้นั้นก็ไม่ได้รับผลประโยชน์อะไร

ถ้าเราได้อยู่ในศาสนา แต่ไม่สามารถจะนำหลักธรรมจากพระศาสนาไปตัดแปลงตนเองให้เป็นคนดีได้แล้ว เราจะหวังความสุขความเจริญที่ไหนไม่ได้ทั้งนั้น ตั้งแต่ต้นจนถึงอวสานแห่งชีวิต รกโลกตายทิ้งเปล่าๆ ไม่มีอะไรเป็นขึ้นดีโดยลำพังในตัวของมันเอง โปรตทราบไว้ทุกท่าน ความฉลาดขนาดเราๆ ท่านๆ นี้ถ้าไม่อาศัยหลักธรรมมาช่วยชักจูงหรือแก้ไขแล้วจะเป็นไปไม่รอด นี่เกี่ยวกับเรื่องภายในโดยเฉพาะ คือสิ่งที่หมักต้องอยู่ภายในใจ แม้จะพูดออกไปเกี่ยวกับสิ่งภายนอกก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ทำอะไรไม่ได้คำนึงถึงหลักธรรมหลักวินัยแล้วจะผิดๆ พลาดๆ ไม่มีสิ่งใดดี และจะเป็นประโยชน์โดยสมบูรณ์

เช่นความเกียจคร้าน นี่เป็นเครื่องขัดแย้งต่อหลักธรรมของพระพุทธเจ้า ความอ่อนแอ ความประพฤติดังใจชอบ ไม่คำนึงถึงเหตุผลชั่ว ชอบประพฤติดังนิสัยของตนที่เคยมา โดยไม่คำนึงว่านิสัยนั้นถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยหรือไม่ ที่จะให้เป็นไปเพื่อความเจริญตั้งแต่ต้นจนสุดขีดสุดแดนของความเจริญ ที่กล่าวมาทั้งนี้ล้วนแล้วตั้งแต่เป็นเครื่องขัดแย้งต่อหลักศาสนา และขัดแย้งต่อเราผู้ต้องการความเจริญด้วย

ถ้าเราต้องการความเจริญ ต้องพยายามจำกัดตัดแปลงตนให้เป็นไปตามหลักธรรมะ นิสัยเป็นยังงี้ที่เคยเป็นมาตั้งแต่ดั้งเดิม ส่วนไหนที่จะควรนำไปใช้ต่อไป ส่วนไหนที่ควรจะพยายามแก้ไขให้หลุดไป ส่วนไหนที่ควรจะพยายามส่งเสริมให้มีกำลังมากขึ้นภายในนิสัยของตนนั้น ให้รีบตรวจตราและพิจารณาโดยถี่ถ้วน แล้วแก้ไขตัดแปลงและส่งเสริมกันให้มีกำลังมากขึ้น เมื่อเราได้พยายามทำดั่งที่กล่าวมานี้ จะเป็นผู้สามารถปกครองตนได้ ไม่ว่าจะอยู่กับครูกับอาจารย์หรือแยกจากครูอาจารย์ไปแล้วไปอยู่โดยลำพังตนเอง หรือจะไปสั่งสอนหมู่เพื่อนและประชาชนทั่วๆ ไป ย่อมเกิดผลประโยชน์ตามแต่ความสามารถของเราก็จะมีมากน้อย ส่วนความเสียหายนั้นเป็นอันว่าเราเป็นผู้ปกครองเราได้ด้วยหลักธรรม เพราะความเคยชินและความมั่นคงต่อการปฏิบัติมาแล้วด้วยดี มีหลักธรรมเป็นขอบเขตหรือเป็นหลักที่ตั้งแห่งความประพฤติของเรา

การบำเพ็ญถ้าไม่มีการฝึบบ้าง ได้รับความยากลำบากบ้าง ไม่จัดว่าเป็นเรื่องทำงานหรือการบำเพ็ญ อยู่เฉยๆ จะให้กิเลสหลุดลอยออกไปแล้ว คำสอนของพระพุทธเจ้าก็ไม่มีที่จะสอนโลก โลกไม่จำเป็นจะต้องไปอาศัยธรรมะมาเป็นเครื่องช่วยแก้ไขหรือพยุงเราก็อทราบตนอยู่แล้วแต่ต้นว่า ตนผู้ไม่สามารถจะดำเนินไปได้โดยลำพัง จึงต้องอาศัยหลักธรรมะ นอกจากนั้นแล้วยังต้องอาศัยครูอาจารย์เป็นผู้คอยแนะนำตักเตือนสั่งสอน

อีก อันตบสุดท้ายก็คือรวมลงที่ตัวของเราจะเป็นคนประเภทใด ประเภทเอาจริงเอาจัง หรือไม่ จดจ่อต่อหลักธรรมะของพระพุทธเจ้าหรือจดจ่อต่อเรื่องอะไร ในวันหนึ่งคืนหนึ่งที่ผ่านมาไปๆ ทั้งๆ ที่เป็นนักบวชอยู่ในบัดนี้ นี่เป็นเรื่องที่เราจะต้องวินิจฉัยตนเอง โดยละเอียดถี่ถ้วน ไม่เช่นนั้นหาทางออกไม่ได้

ถ้าเราไม่สามารถจะปกครองตัวเราได้ด้วยหลักธรรมะ ซึ่งเคยปกครองโลกมาเป็นเวลานานแล้วและได้ผลเต็มที่ เราไม่มีทางที่จะได้รับผลประโยชน์จากสิ่งใด เราชอบสิ่งใดให้พิจารณาในสิ่งที่ชอบ ว่าการชอบนี้เป็นไปเพื่อธรรมะ หรือเป็นไปเพื่อการขัดแย้งกับหลักธรรมะ การเกลียดก็ดี การรักการชังเหล่านี้ ต้องพิจารณาทั้งนั้น สิ่งที่รักนั้นเป็นข้าศึกหรือเป็นคุณ สิ่งที่เกลียดนั้นเป็นข้าศึกหรือเป็นคุณแก่เรา สิ่งที่ทำให้โกรธนั้นก็ดี และความโกรธก็ดี เมื่อแสดงออกหรือไปสัมผัสกันกับสิ่งที่จะให้โกรธ เป็นคุณหรือเป็นโทษต่อตัวของเรา เราต้องพิจารณา

นักปฏิบัติต้องเป็นนักวินิจฉัยอยู่เสมอ ทั้งสิ่งที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้รับทราบกับสิ่งเกี่ยวข้อง ทั้งสิ่งที่ได้แสดงออกในอันดับต่อเมื่อได้รับการสัมผัสกันแล้ว ว่าเป็นไปโดยอรรถโดยธรรมหรือเป็นไปเพื่อความขัดแย้งต่อตนเอง ต้องนำมาวินิจฉัยเสมอ เมื่อวินิจฉัยได้ความชัดเจนแล้ว เราก็ลงมือปฏิบัติและพยายามตั้งข้อสังเกตอย่างนั้นเรื่อย ๆ ไป เมื่อเราได้พยายามตั้งข้อสังเกตวินิจฉัยตัวเองอยู่เสมออย่างนี้ ไปที่ไหนจะเป็นไปในการทำงานเรื่อย ๆ สิ่งที่มาเกี่ยวข้องจะมาจากทางหู ตา จมูก ลิ้น กาย แม้จะเกิดขึ้นจากใจเสียเองก็พอจะรู้เท่าทันกัน และมีทางหลบหลีกปลีกตัวได้ ด้วยอุบายวิธีที่เราเคยนำมาใช้ ไม่ปล่อยให้สิ่งทั้งหลายเข้ามาเหยียบย่ำจนแหลกเหลวหาขึ้นดีไม่ได้อย่างที่ เป็นอยู่และที่จะเป็นไป หากไม่สำรวจ ทั้งที่เป็นมาแล้วด้วยความสීමตน

พระพุทธเจ้าท่านไม่ใช่เป็นเทวดาองค์ใดองค์หนึ่งที่ผิดจากมนุษย์เรา ท่านก็เป็นมนุษย์เหมือนเรานี้แหละ ปฏิบัติธรรมก็คือมนุษย์คนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติธรรม ที่จะนำพระศาสนามาสอนโลกเบื้องต้นก็คือมนุษย์ผู้หนึ่ง ไม่มีอะไรแปลกจากมนุษย์ทั่วๆ ไป ในส่วนธาตุขันธ์ นอกจากวาสนาบารมีจะยิ่งหย่อนกว่ากัน ตามกำลังแห่งการบำเพ็ญที่ได้เคยบำเพ็ญมามากน้อยเท่านั้น แต่ว่าบารมีทั้งหมดก็ต้องออกจากหลักของการบำเพ็ญที่เรียกว่าเป็นตัวเหตุเช่นเดียวกัน

เมื่อเทียบถึงพระพุทธเจ้ากับเราแล้ว พระพุทธเจ้าก็คือพ่อของเรา เราก็คือลูก คือศากยบุตร ลูกกับพ่อก็ต้องเป็นคนเช่นเดียวกัน พ่อแม่เป็นสัตว์ ลูกก็เป็นสัตว์ พ่อแม่เป็นคนลูกก็เป็นคน พ่อของเรที่ท่านให้นามเราว่าศากยบุตรก็คือคน เราที่เป็น

ศากยบุตรของท่านก็คือคน ท่านเป็นพระพุทธเจ้า เราก็เป็นพระศากยบุตรคือลูกศิษย์ พระตถาคตนั้นแล ประกาศศาสนธรรมลงไว้ก็เพื่อบริษัททั้ง ๔ ดังที่เคยทราบกันแล้ว คำว่าภิกขุจะหมายถึงใคร ถ้าไม่หมายถึงเราและท่านทั้งหลายที่นั่งอยู่ ณ บัดนี้ ไม่มีใคร จะเป็นภิกขุ นอกจากนักบวชตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่ประกาศสอนไว้ และผู้ที่ ดำเนินตามหลักธรรมวินัยของพระ ถ้าไม่ใช่พระจะเป็นผู้ดำเนินใครจะเป็นผู้ดำเนิน หากพระที่เป็นศากยบุตรของพระพุทธเจ้าไม่มีความสามารถแล้ว ใครจะมีความสามารถ ใครจะสนองพระทัยของพระพุทธเจ้า ที่ทรงพระเมตตาอย่างยิ่งแก่พวกเรา

ในหลักธรรมสำคัญที่ท่านกล่าวไว้ว่า ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ท่านมอบไว้สำหรับใคร พระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสรู้เพราะ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสาเป็นหลักใหญ่ เครื่องสนับสนุนหรือเครื่องแก้ก็อยู่ในนั้นเสร็จ วิมังสาเรื่องของปัญญา คือเรื่องแก้ ท่านได้ตรัสรู้จนถึงเป็นพระพุทธเจ้า เพราะธรรมอย่างนี้ เราจะเอาธรรมประเภทใด มาเพิ่มความรู้อันเห็นจริงตามหลักความจริงที่ท่านประกาศสอนไว้ ถ้าตามหลักของเราที่เป็นหลักนิสัยซึ่งเคยเป็นมานั้นมันเป็นเรื่องจอมปลอมทั้งนั้น ใช้งานใช้การอะไรไม่ได้ นอกจากจะมาสังหารตัวของเราเท่านั้น ควรพิจารณาให้มาก

ลูกศิษย์พระตถาคต อย่าเป็นคนท้อแท้อ่อนแอ มั่งง่าย ทำอะไรผลุนผลัน จับจด ไม่จริงไม่จัง ไม่เรียบร้อย ทำอะไรต้องเรียบร้อยทุกอย่าง ทำด้วยความตั้งใจ ทำด้วยความขยันหมั่นเพียร ทำเพื่อประโยชน์จริงๆ ไม่ว่าชิ้นเล็กชิ้นใหญ่ งานตรงไหนไม่ว่า ภายนอกภายใน ลงได้ทำแล้วก็ต้องมุ่งผลประโยชน์เป็นที่ตั้ง เมื่อเป็นเช่นนั้นต้องทำให้เห็นประโยชน์ตามฐานะของงานที่เราจะควรได้รับประโยชน์จากงานนั้นๆ แค่นั้น เฉพาะอย่างยิ่ง คืองานเพื่อดำเนินตนให้พ้นจากสิ่งที่กดขี่บังคับภายในจิตใจอยู่ตลอดเวลา นี้เป็นงานชิ้นเอก ผู้ปฏิบัติก็ต้องเป็นนักรบชั้นเอก ที่จะทำสิ่งใดลงไปโดยเห็นถูกต้องตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าแล้วอย่าให้มีสองเข้ามาแฝง ต้องมีหนึ่งเสมอ คือหนึ่งต้องทำ หนึ่งต้องสำเร็จ ไม่สำเร็จไม่ยอม ต้องหนึ่งเข้าไปเสมอ พยายามฝึกหัดพินิจพิจารณาตั้งที่ว่ามาแล้ว

หลักธรรมที่ประเสริฐถูกปกปิดกำบังไว้ด้วยความขี้เกียจ ด้วยความโง่เขลาเบาปัญญา ด้วยความท้อแท้อ่อนแอ ด้วยความเห็นแก่ปากแก่ท้อง ไม่มองดูหลักธรรม กินก็เลยเถิด นอนก็เลยเถิด ใช้น้อยสิ่งใดเป็นไปด้วยความฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม เป็นเรื่องเลยเถิดทั้งนั้น นี้แลเป็นเครื่องปกปิดกำบังธรรมอันศักดิ์สิทธิ์วิเศษซึ่งมีอยู่ภายในใจ จึง

แสดงตนออกมาให้คนเห็นไม่ได้ และไม่สามารถที่จะยกออกแสดงให้คนอื่นเห็นเป็นของอัศจรรย์ตามด้วยได้ เพราะในตัวของเรานี้เป็นตัวของบุคคลที่หมดคุณค่า

ความเพียรก็ไม่มีคุณค่าสำหรับตัวของเรา เห็นว่าไม่จำเป็น ประโยคพยายามทุกด้านเห็นว่าไม่จำเป็น กลายเป็นของไม่มีคุณค่าไปเสียหมด เมื่อเป็นเช่นนั้นเราทั้งคน พระทั้งองค์ก็กลายเป็นพระที่ไร้คุณค่า ไร้ความหมายแก่ตัวเอง สิ่งที่มีคุณค่าจะปรากฏตัวขึ้นมาได้อย่างไร เมื่อประโยคแห่งความเพียรของเราเป็นสิ่งที่ไร้ความหมายและคุณค่าไปเสียหมด โดยตัวเองไม่เห็นว่าเป็นของจำเป็นและสำคัญ ผลที่จะปรากฏขึ้นมาก็ไม่มีทางออก ถ้าไม่ออกทางเหตุแล้วจะออกมาทางอื่นไม่ได้ เพราะหลักธรรมของพระพุทธเจ้าแสดงเหตุเป็นประตูที่เปิดขึ้นเพื่อผลให้แสดงตัวออกมา เหตุเราได้บำเพ็ญแค่ไหน หรือเหตุเพื่อปกปิดกำบังทั้งนั้นเป็นหลักใหญ่ที่เราสั่งสมอยู่เวลานี้ เราต้องคำนึงเสมอ

เรื่องมรรคผลนิพพานเราไม่จำเป็นจะต้องไปคาดไปหมาย พระพุทธเจ้าตรัสไว้ชอบแล้วทั้งนั้น ผู้ตรัสธรรมะนี้ไม่ใช่คนโง่ และไม่ใช่เป็นคนโกหกโลก เป็นคนจริง จริงทั้งความรู้ความฉลาด จริงทั้งความบริสุทธิ์ จริงทั้งหลักธรรมะที่น่าออกมาแสดง จะมีอะไรเป็นสิ่งที่ปลอมแปลงแฝงอยู่ในหลักธรรมะ ที่เรียกว่าสวากขาตธรรมของพระพุทธเจ้าแม้แต่น้อย ไม่มี ไม่ปรากฏ เราจะไปสงสัยอะไรในเรื่องมรรคผลนิพพานให้สงสัยตัวของเรากำลังนอนจมอยู่ในมูตรในคูด คือความขี้เกียจขี้คร้านกิเลสตัณหาอยู่ทุกวันนี้ เป็นสิ่งจำเป็นมากที่เราจะต้องสนใจกับตัวเองในเวลานี้ พยายามแก้หรือรื้อถอนตนออกจากมูตรคูดเหล่านี้ด้วยความเพียรอันเด่น

เราไม่ต้องถามถึงเรื่องมรรคผลนิพพาน นั้นเป็นชื่ออันหนึ่ง แต่ธรรมชาติที่เป็นหลักความจริงซึ่งจมมิดอยู่ที่กิเลสตัณหาที่อยู่กับดวงใจดวงเดี๋ยวนี้ แต่ไม่มีอำนาจที่จะแสดงตัวออกมาได้ เนื่องจากตัวของเราเองไม่เปิดประตูด้วยข้อปฏิบัติเป็นเครื่องกำจัดสิ่งที่ปกปิดกำบังนั้นให้สลายตัวออกไป เพื่อธรรมชาติที่ศักดิ์สิทธิ์วิเศษนั้นจะได้ปรากฏตัวออกมาเด่นชัดประจักษ์ใจกับเจ้าของเองเท่านั้นเป็นสิ่งสำคัญ

อกาลิโก จะหมายถึงอะไรถ้าไม่หมายถึงสิ่งที่มีอยู่ จะถูกปกปิดอยู่ก็ตาม จะเปิดเผยแล้วก็ตามเรียกว่าสันทิฎฐิโกได้ทั้งนั้น มีอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่ถูกปิดก็มีอยู่แต่ถูกปกปิด สิ่งที่เปิดเผยขึ้นมาแล้วก็มีอยู่ ทั้งเปิดเผยด้วย อย่างคนที่มีกิเลสอย่างนี้ ก็มีแต่กิเลสนั้นแหละออกเนื้อออกตัวหรือเปิดเนื้อเปิดตัวอยู่ตลอดเวลา ธรรมะแม้จะมีอยู่ด้วยกันก็แสดงตัวออกมาไม่ได้ ถูกปกปิด แต่ก็เรียก อกาลิโก มีอยู่ประจำ ไม่เลือกกาล

เลือกสมัย เราจะทำวิธีใด สิ่งที่มีอยู่นี้ซึ่งเป็นสิ่งที่เราประสงค์อย่างยิ่ง และมีอยู่ในฉากเดียวกันกับกิเลสตัณหาอาสวะซึ่งเป็นเครื่องปกปิดนี้ จะแสดงตัวออกมาโดยลำดับๆ จนถึงกับเปิดเผยอย่างเต็มที่ เด่นดวง ด้วยวิธีใดที่เราจะต้องทำ

วิธีที่เราทำมาแล้วเป็นมาแล้ว และฝังใจอยู่แล้วนั่นคือวิธีอะไร เกิดผลอย่างไร หรือไม่เกี่ยวกับหลักธรรมะ เราต้องพิสูจน์เสมอ ส่วนไหนได้ผลน้อย ส่วนไหนไม่ได้ผลเลย ส่วนไหนกลายเป็นเรื่องย่ำยีในอากัปภิกิริยาที่แสดงออกของใจและความประพฤติทุกด้านซึ่งเกิดขึ้นจากเรา เหล่านี้มีอะไรบ้างที่เป็นข้าศึกและเป็นคุณมากน้อย เราต้องวินิจฉัยให้รู้

คำว่าสังขารจะหมายถึงเรื่องอะไร และคำว่ามรรคผลนิพพานจะหมายถึงอะไร คำว่าทุกข์ อะไรที่เป็นทุกข์แสดงอยู่ตลอดเวลาทุกวันนี้ นอกจากกายกับใจแล้วไม่มีอะไรแสดงตัวเป็นทุกข์ นี้ก็มีอยู่กับกายกับใจของเรา สมุทัยความลืมหืมตัวอยู่ตลอดเวลา ลืมวัน ลืมคืน ลืมปีลืมเดือน ลืมชีวิตจิตใจ ลืมเนื้อลืมหืมตัว ลืมคุณงามความดี อะไรพาให้ลืมนั้นถ้าไม่ใช่สมุทัย ความลืมหืมตัวลืมหาย ไม่ได้คำนึง นี่ละท่านเรียกสมุทัย มีอยู่ที่ไหน ถ้าไม่มีอยู่ที่ใจ นั้น

การพยายามแก้ไขปลดเปลื้องสิ่งที่ร้ายเหล่านี้่อกด้วยวิธีต่างๆ ท่านเรียกว่ามรรค ก็หมายถึงปัญญา การกระทำความเพียรทุกๆ ประโยค เป็นเรื่องของมรรคทั้งนั้น ก็ได้จากจุดเดียวกันนี้ นิโรธะ ถ้ามรรคทำหน้าที่ของตนเป็นลำดับๆ ไม่ขาดวรรคขาดตอนแล้ว จะต้องแสดงความดับทุกข์ขึ้นมาเป็นขั้นๆ และเป็นไปโดยลำดับๆ จนถึงดับทุกข์ได้โดยเด็ดขาด ไม่มีสิ่งใดเหลืออยู่ภายในใจเลย กิริยาที่ดับทุกข์นั้นท่านเรียกว่านิโรธ เราจะไปหาที่ไหน

เวลานี้สิ่งที่เสริมให้ทุกข์เกิดคืออะไร ก็คือสมุทัยมีอยู่ที่ไหน ทุกข์ที่แสดงตัวออกมาจากเรื่องของสมุทัยเป็นผู้ผลิตนั้นแสดงตัวอยู่ที่ไหนเวลานี้ ถ้าไม่อยู่ที่ใจของเรา นี้อยู่ที่ไหน กิริยาที่พยายามดับทุกข์ด้วยการค้นหาเหตุของสมุทัยให้รู้ตามหลักความจริงของเขานั้นคืออะไร และอยู่ที่ไหน ก็คือใจดวงเดี๋ยวนี้ เมื่อทุกข์ได้ถูกแก้ไขด้วยมรรค สมุทัยได้ถูกรื้อถอนขึ้นด้วยมรรคเป็นลำดับๆ ความดับทุกข์ไปเป็นขั้นๆ จนกระทั่งถึงจุดสุดท้ายแห่งการดับทุกข์โดยไม่มีอะไรเหลือ จะอยู่ที่ไหน นี่สังขารทั้ง ๔ เมื่อกล่าวแล้วจะถูกตั้งแต่กายกับใจของเราเท่านั้น ไม่ไปถูกที่ไหน ต่างคนต่างมี แล้วเราจะไปส่งสังขารผลนิพพานที่ไหน ดับทุกข์ไม่เหลือแล้วก็เป็นมรรคผลนิพพานเท่านั้นจะเป็นอะไร และเริ่มไปตั้งแต่เราดับทุกข์ได้เป็นลำดับๆ ก็เป็นมรรคเป็นผลขึ้นไปเป็นขั้นๆ

ผลสุดท้ายก็คือความพ้นจากทุกข์ เราจะไปหาที่ไหน และมีอยู่กับกาลกับสถานที่ใดบ้าง เวลาเวลาเคยมีมาก็ก็กลับแล้ว เคยเห็นผู้หนึ่งผู้ใดไปขุดค้นหามรรคผลนิพพานได้ กับเวลาหรือสถานที่นั้นๆ โดยอยู่ที่ใต้ดินหรือเหนือดิน หรืออยู่ในน้ำบนบกที่ไหนบ้าง ไม่ปรากฏ นอกจากจะได้ อยู่ในกายกับจิตเท่านั้น

แม้พระพุทธเจ้าตรัสรู้ก็ตรัสรู้ขึ้นที่กายกับจิต เพราะหลงก็หลงกันที่นี่ ทุกข์ สมุทัย มีอยู่ที่นี้อย่างพร้อมมูล เมื่อได้ทำหน้าที่ให้รู้เรื่องของทุกข์ของสมุทัยอย่างพร้อมมูลด้วยปัญญาแล้ว นิโรธก็แสดงตัวขึ้นมาอย่างเต็มที่ ความสิ้นจากทุกข์หรือดับทุกข์ทั้งหลายก็ดับไปอย่างเต็มที่ไม่มีสิ่งใดเหลือ แล้วเราจะหามรรคผลนิพพานที่ไหนที่นี่ ที่เราไม่ได้มีความสุขความสบายอย่างภาคภูมิใจหรืออย่างเต็มที่ของเรา ก็เนื่องจากสาเหตุที่จะทำให้เกิดความทุกข์นั้นมันมีอยู่ภายในใจยังไม่สิ้นไป มีจำนวนเท่าไรก็ต้องแสดงทุกข์ออกมาเท่านั้น สิ่งที่เกิดทุกข์ขึ้นมาท่านเรียกสมุทัย มีมากเท่าไรเวลานี้ ก็ไปอยู่ที่ใจทั้งนั้น ถ้าธรรมชาตินี้ได้ดับไปหมด ด้วยอำนาจของมรรครูปตัวแล้ว เราจะไปหามรรคผลนิพพานที่ไหน

คำว่านิพพานนั้นเป็นชื่อ นิพพานแปลว่าธรรมชาติดับ แล้วเวลานี้มันไม่ดับอะไรไม่ดับ ก็คือทุกข์นั้นแลไม่ดับ เพราะสมุทัยไม่ดับ เมื่อสมุทัยดับไปแล้วภายในใจทุกข์ภายในใจก็ไม่มีอะไรเหลือ นั่นเราจะเรียกว่าอะไรอีกที่นี่ จะเรียกว่านิพพานหรือไม่ นิพพาน ไม่เป็นปัญหาสำหรับผู้ที่ได้รู้ได้เห็นอย่างถึงใจแล้ว เช่นเดียวกับบุคคลผู้ที่รับประทานอย่างอิมหนาสำราญเต็มที่แล้ว โอสารสของอาหารที่เกิดขึ้นจากการรับประทานโดยลำดับลำดับนั้น ก็จะไม่มีปัญหาอะไรสำหรับผู้รับประทานอาหารประเภทนั้นๆ จนกระทั่งถึงได้มีความอิมหนาสำราญอย่างสมบูรณ์แล้ว ความอิมประเภทนั้นสำหรับผู้รับประทานก็ไม่เป็นปัญหาอะไร ไม่จำเป็นจะต้องไปหามาจากที่ไหน

เรื่องความสุขอันสมบูรณ์ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน เราจะไปหาที่ไหน ใต้น้ำบนบกที่ไหนไม่มี เพราะสังขารไม่มีอยู่ที่นั่น แต่สังขารมีอยู่ที่กายกับใจของเรา สำหรับเราผู้ที่พิจารณาให้รู้ แต่สิ่งเหล่านั้นถ้าเราจะนำมาให้เป็นสังขารก็เป็นได้ ไม่มีอะไรขัดข้อง สังขารมีอยู่ทั่วโลกธาตุ แต่เราจะพูดเรื่องอื่นๆ ออกไปนั่นมันห่างเกินไป เอาให้เห็นประจักษ์กับตัวของเรานี้ว่าอะไรขาดตกบกพร่องบ้างเวลานี้ ภายในตัวของเรานี้ ไม่มีอะไรบกพร่องสำหรับสังขารทั้ง ๔ มีอยู่น้อยอย่างสมบูรณ์ แต่เราจะพยายามแก้ไขส่วนใดตัดแปลงส่วนใด ส่งเสริมส่วนใดเท่านั้น เป็นเรื่องอุปายปัญญา



ของเราจะพยายามในของที่มีอยู่นี้ ความดับทุกข์ก็จะปรากฏขึ้นมา นี้ ขอให้เรื่องของมรรคคือหน้าที่การงานของเราทางภายในได้ทำอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย อย่างเต็มความสามารถ ฉลาดรอบคอบในสิ่งที่เป็นการขำศึกต่อใจของตน แล้วจะรื้อถอนออกมาหมด สิ่งใดที่เป็นสมุทัย จะไม่มีเหลืออยู่ภายในใจเลย เรื่องของทุกข์ก็จะดับไปอย่างสนิท

ผู้ที่รู้ว่าทุกข์ดับแล้วอย่างสนิทนั้น ผู้นั้นและเรียกว่านิพพานก็เรียกได้ หรือไม่เรียกก็ไม่มีอะไรหิวโหย ไม่มีอะไรบกพร่องในความสุขที่มีสมบูรณ์อยู่ตามหลักธรรมชาติของตนแล้วนั้น และไม่มีอะไรจะบกพร่องต่อไปอีก และไม่มีอะไรจะสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไปกว่านั้นอีก ธรรมชาตินั้นจะเรียกว่าอะไรก็ได้ แล้วอยู่ที่ไหน ถ้าไม่อยู่ที่ใจ ใจประเภทนี้เรียกว่าใจที่พอตัว ไม่ต้องหาอะไรมาเสริมให้เป็นสุขอีกแล้ว ไม่จำเป็นจะต้องหาอะไรมาดขี่และมาส่งเสริม นี่คือจิตที่พอตัว ไม่ต้องพึ่งพิงอิงอาศัยอะไรทั้งนั้น จิตนี้คือจิตของพระอรหันต์เจ้าชั้นวิสุทธิบุคคล ถ้าหากเราสามารถทำได้อย่างนั้น เราก็เป็นจิตประเภทนั้น เราก็ไม่ต้องไปพึ่งพิงกับอะไรอีก

เวลานี้จิตของเราสะอาดสว่างหาที่พึ่งอยู่ตลอดเวลาวันยังค่ำคืนยังรุ่ง และทุกขณะด้วย จะเอื้อมไปที่ไหนก็ถูกแต่ยาพิษเผาผลาญจนเดือดร้อนวุ่นวาย จิตมันอยู่เฉยๆ เมื่อไร สะอาดสว่างหาอยู่อย่างนั้นอยู่ตลอดเวลา หาที่พึ่ง แต่ไปเกาะอะไรมันก็มีแต่ไฟ ไฟราคะ ไฟโทสะ ไฟโมหะ มันเผาอยู่ตลอดเวลา เอื้อมไปทางรูปก็เผา เอื้อมไปทางเสียงก็เผา เอื้อมไปทางกลิ่น รส เครื่องสัมผัส มีแต่เรื่องเผาผลาญทั้งนั้น เพราะหาสิ่งที่ช่วยพยุงแต่กลับเป็นสิ่งที่กดขี่บังคับเผาผลาญให้เดือดร้อน นี่คือหาไม่ถูกทาง แล้วเราจะเจอความสุขที่ไหน

ต่างคนก็ต่างวิ่งเต้นชวนชวาย พยายามสร้างกันทำกันขึ้นเติมโลกเต็มแผ่นดินไปหมด เหมือนกับดอกเห็ดเราเห็นใหม่ ใครมาประกาศตนว่าได้รับความสุขเพราะการทำเช่นนั้น ซึ่งผิดทางอันเป็นความสุขโดยแท้จริง มีแต่บ่นกันวันยังค่ำคืนยังรุ่ง ฆ่ากันตาย พิณาศลบหายเพราะการก่อเพื่อความสุขผิดทางนี้ทั้งนั้น เราเห็นกันอยู่ ได้ยินกันอยู่ นี่คือสิ่งที่พึ่งพิง หาพึ่งพิงสิ่งนั้นพึ่งพิงสิ่งนี้ สิ่งใดก็เป็นไปเพื่อความไม่สมหวังทั้งนั้น ผลสุดท้ายก็ร้อน บ่นกันทั่วโลก คนจนก็บ่น คนมีก็บ่น คนฉลาดก็บ่น คนโง่ก็บ่น ถ้ามี ๕ ปากก็จะบ่นถึง ๕ ปาก แต่มีเพียงปากเดียว มันจำเป็น

เราสงสัยอะไรเวลานี้ อะไรจะทำให้เราเป็นสุข นอกจากหลักธรรมะที่พระพุทธเจ้าประกาศสอนไว้แล้วนี้เท่านั้น เป็นหลักที่แน่ใจที่สุด สำหรับเราผู้มุ่งแต่

ความพันทุกข์เป็นชั้น ๆ ขึ้นไป จนถึงขั้นที่ว่าไม่ต้องการสิ่งใดมาส่งเสริมเพิ่มเติมอีกแล้ว เพราะธรรมชาตินี้เข้าถึงความสมบูรณ์พอตัวแล้วนี่เท่านั้น

การฝืนใจเพื่อธรรมะ เราอย่าเห็นว่าเป็นข้าศึกต่อเรา ความยากลำบากต่อความเพียร อย่าเห็นว่าเป็นข้าศึก ถ้าต้องการพ้นจากข้าศึกจริงๆ ต้องบุกเข้าไปตรงนั้น ฝืนเข้าไปตรงนั้น ความทุกข์เพราะการประกอบความเพียรนั้นแล จะเป็นสาเหตุที่จะให้ความสุขเกิดขึ้นเป็นลำดับ จนถึงขั้นความสุขอันสมบูรณ์ดังที่กล่าวมาแล้ว ขอให้ท่านนักปฏิบัตินำไปพิจารณา สิ่งที่สอนก็เห็นอยู่รู่อยู่กับเราทุกท่าน ไม่มีอะไรที่จะน่าสงสัย นอกจากว่าจะพิจารณาลงไปมากน้อยเท่านั้น เป็นปัญหาขึ้นอยู่กับตัวเอง มอบให้ทุกท่านนำไปพิจารณาและดัดแปลงตัวเอง

ทำอะไรทำให้จริง อย่าหละหละ ใจอย่าให้วอกแวกคลอนแคลน โดยปราศจากหลักธรรมะเป็นเครื่องค้ำครอง จะเป็นใจไม่มีเจ้าของเลยขอบเขต หาจุดหมายปลายทางไม่ได้ ผลสุดท้ายก็จม นี่เราไม่ได้บวชมาเพื่อจม ไม่ได้บวชมาเพื่อสังหารตนเอง แต่บวชมาเพื่อบำรุงตนเองให้มีความเจริญงอกงามตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า จงดำเนินตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าให้เต็มเม็ดเต็มหน่วยเต็มสติกำลังความสามารถขาดดินที่ไหนแล้วเป็นอันว่าหยุดกันที่นั่น ไม่ต้องเสียดาย

เรื่องความเป็นความตายเป็นของคู่กัน ในเมื่อเกิดมาแล้วต้องตาย แต่ขอให้ตายในสนามรบคือความเพียรตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า จะชื่อว่าเป็นผู้กล้าหาญ และชื่อว่าเป็นศากยบุตรของพระพุทธเจ้าโดยแท้ จึงขอยุติธรรมเทศนาเพียงเท่านี้

รับชมรับฟังพระธรรมเทศนาของหลวงตา ได้ที่

[www.luangta.com](http://www.luangta.com) หรือ [www.luangta.or.th](http://www.luangta.or.th)

และทางสถานีวิทยุเสียงธรรมเพื่อประชาชน *FM 103.25 MHz*

พร้อมเครือข่ายทั่วประเทศ